

DENET VERGİ DUYURU

Duyuru Tarihi : 03.08.2015
Duyuru No : 2015/104
Yayımlandığı Yer : VERGİ DÜNYASI DERGİSİ -
AĞUSTOS 2015 - SAYI 408

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

NAKDİ ŞERMAVE ARTIŞLARINDA TEŞVİK UYGULAMASIYLA İLGİLİ ÖZELLİKLİ HUSUSLAR

Mehmet Emek KURT
Eski Hesap Uzmanı

ÖZ:

1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren 6637 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe giren düzenlemeyle, sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden hesaplanan faiz tutarının % 50'lik kısmı kurumlar vergisi matrahından indirilecektir. Bakanlar Kuruluna, şirketlerin halka açıklık oranı, gelirlerinin niteliği, aktif yapısı vb. unsurlar dikkate alınarak, indirim oranını farklılaştırma konusunda yetki verilmiş olup, Bakanlar Kurulu bu yetkisini 2015/7910 sayılı Kararname ile kullanmıştır. Sermaye azaltımına gidilmediği takdirde, bir diğer ifadeyle nakit karşılığı konulan sermaye işletmede kaldığı sürece, sürekli nitelikte bir indirim hakkı kazanılmaktadır. Ancak, sermaye azaltımına gidildiği takdirde, azaltımın öncelikle nakit olarak konulan sermaye unsurlarından yapılmış sayılacağı, dolayısıyla bu tutarlar için artık indirim müessesesinden yararlanılamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2014 yılında 7,02 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 152 ülkede bulunan 1.328 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 60.000 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlarla ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

Denet'in müşterilerine özel bir hizmetidir. İzinsiz çoğaltılamaz, iktibas edilemez.

Dolayısıyla Gelir İdaresi Başkanlığı'nın son dönemde vermiş olduğu özgelelerde yer alan; sermaye azaltımının yapılması durumunda, azaltılan sermayenin öncelikle en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurlardan (enflasyon düzeltmesi olumlu farkları, özel fonlar, geçmiş yıllar karı vb.) yapılmış sayılacağı şeklindeki görüşü, 6637 sayılı Kanun ile birlikte geçerliliği kaybetmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nakdi Sermaye Artışı, Nakdi Sermayede Kurumlar Vergisi İndirimi, Uygulamanın Başlangıcı ve Yararlanma Süresi, Vergisiz Sermaye Azaltımı, Devrolan Şirkete Ait İndirim Hakkı, Bakanlar Kurulu Kararı

1. GİRİŞ:

İşletmelerin finansman kaynakları, yatırımlarını ve işletme sermayelerini (cari faaliyetlerini) finanse etmek için ihtiyaç duydukları fonlardır. İşletmelerin finansmanında öz kaynak (öz sermaye) ve borçlanma olmak üzere iki temel kaynak bulunmaktadır.

Pek çok ülke vergi sistemi, vergiye tabi kazancın tespitinde borçlanma faizlerini gider olarak kabul etmesine karşılık, öz kaynakla finansman durumunda kazançtan herhangi bir indirim öngörmemesi nedeniyle işletmelerin finansmanında öz kaynak aleyhine, borçlanma lehine bir yapıya sahiptir¹. Öz sermayenin aleyhine, ancak borçlanmanın lehine olan bu yapıyı değiştirmek adına, ülkeler uygulamış oldukları vergi politikası araçlarıyla işletmelerin finansman tercihi üzerinde etkide bulunmaya çalışmaktadır.

Ülkemiz vergi sisteminde de, 6322 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” (R.G. 31.05.2012 - 28324) ile daha önce uygulanan ve 5024 sayılı Kanunla 01.01.2004 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılan finansman gider kısıtlaması, bazı değişikliklerle tekrar yürürlüğe sokulmuştur. 01.01.2013 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmı, ticari kazancın ve kurum kazancının tespitinde indirilemeyecektir. ***Ancak, kanunen kabul edilmeyecek finansman gider oranını belirlemeye ilişkin Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin halen kullanılmamış olması nedeniyle, söz konusu düzenleme henüz fiilen hayata geçmemiştir.***

¹ Hasan Aykın, “Ülke Uygulamaları Çerçevesinde Fiktif Faiz İndirimi”, Vergi Dünyası, Kasım 2014, Sayı:399
DENET DUYURU
Sayı : 2015/104/2

Öte yandan 7 Nisan 2015 tarih ve 29319 sayılı Resmi Gazete’de 6637 sayılı “*Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” yayımlanmıştır. Toplam 28 maddeden oluşan Kanunun, 6 maddesi vergi kanunlarında yapılan düzenlemelerle ilgilidir. Vergi kanunlarında yapılan düzenlemelerin en önemlisi ise, sermaye şirketlerinin nakit sermaye artırımlarına getirilen teşvik uygulamasıdır. Anılan uygulamayla birlikte, sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanılan yıl için en son açıklanan bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı dikkate alınarak ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50 si, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde vergi matrahının tespitinde indirim konusu yapabileceklerdir.

Getirilen düzenlemeyle, şirketlerin ihtiyaç duyduğu finansmanın borçlanma ile değil öz kaynaklarla yapılması teşvik edilerek, işletmelerin likiditesinin yükseltilmesi de amaçlanmaktadır.

2. NAKDİ SERMAYE TEŞVİKİNE İLİŞKİN KURUMLAR VERGİSİ DÜZENLEMESİ:

Nakdi sermaye artışları için getirilen teşvik uygulaması, 6637 sayılı Kanunun 8’inci maddesi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nun “*Diğer İndirimler*” başlıklı 10’uncu maddesinin 1’inci fıkrasına eklenen (ı) bendi düzenlemesi ile vergi sistemimize dâhil edilmiştir. 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren düzenleme aşağıdaki gibidir:

“ı) Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanılan yıl için en son açıklanan “Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı” dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50’si.

Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. Sonraki dönemlerde sermaye azaltımı yapılması hâlinde azaltılan sermaye tutarı indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.

Bu bent hükümlerine göre hesaplanacak indirim tutarı, nakdi sermayenin ödendiği ay kesri tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanır. Matrahın yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamayan tutarlar, sonraki hesap dönemlerine devreder. Bu bendin uygulanmasında sermaye şirketlerine nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklananlar dâhil olmak üzere, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından veya bilançoda yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan ya da ortaklar veya bu Kanun'un 12. maddesi kapsamında ortaklarla ilişkili olan kişilerce kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımları, indirim hesaplamasında dikkate alınmaz.

Bu bentte yer alan oranı, şirketlerin aktif büyüklükleri, ortaklarının hukuki niteliği, çalışan personel sayıları ve yıllık net satış hasılatlarına göre veya sermayenin kullanıldığı yatırımdan elde edilen gelirlerin kurumun esas faaliyeti kapsamında olmayan faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasına göre ya da sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığına veyahut makine ve teçhizat veya arsa ve arazi yatırımları için sermayenin kullanıldığı alanlar itibarıyla ya da bölgeler, sektörler ve iş kolları itibarıyla ayrı ayrı sıfıra kadar indirmeye veya %100'e kadar artırmaya; halka açık sermaye şirketleri için halka açıklık oranına göre %150'ye kadar farklı uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir."

3. İNDİRİM UYGULAMASINDAN YARARLANACAK MÜKELLEFLER:

Getirilen düzenlemeden sadece sermaye şirketleri (anonim şirketler, limited şirketler ve eshamlı komandit şirketler) yararlanabilecektir. Ancak, asgari sermaye yükümlülüğü ve sermaye yeterlilik rasyoları açısından sıkı düzenlemelere bağlı olan finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile sermaye artışı kamunun denetiminde olan kamu iktisadi teşebbüsleri **indirimden yararlanamayacak** mükellefler arasında sayılmıştır.

Diğer taraftan, teşvikten yararlanacak mükelleflerin kapsamı yukarıdaki gibi olmakla birlikte Bakanlar Kurulu'nun; şirketlerin aktif büyüklükleri, ortaklarının hukuki niteliği, çalışan personel sayıları ve yıllık net satış hasılatlarına göre veya sermayenin kullanıldığı yatırımdan elde edilen gelirlerin kurumun esas faaliyeti kapsamında olmayan faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasına göre ya da sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığına veyahut makine ve teçhizat veya arsa ve arazi yatırımları için sermayenin kullanıldığı alanlar itibarıyla ya da bölgeler, sektörler ve iş kolları itibarıyla **ayrı ayrı sıfıra kadar indirme veya %100'e kadar artırma; halka açık sermaye şirketleri için halka açıklık oranına göre %150'ye kadar farklı uygulama yetkisi** bulunmaktadır.

Yazımızın ilerleyen bölümlerinde açıklandığı üzere, Bakanlar Kurulu maddede yer alan yetkisini kullanarak 2015/7910 sayılı Kararnameyi² yayımlamıştır.

4. İNDİRİM MİKTARININ HESAPLANMASI:

Nakit sermayeye konu indirim miktarının hesaplanmasında üç temel unsur söz konusudur. Anılan unsurlar; indirim kapsamında değerlendirilecek nakdi sermaye, indirim için uygulanacak faiz oranı ve indirimin hesaplanacağı aylık dönemdir.

İndirim kapsamında değerlendirilecek nakdi sermaye: Mevcut şirketler yönünden, hesap dönemi içinde ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş ve çıkarılmış sermaye tutarındaki nakdi sermaye artışını; yeni kurulan sermaye şirketler açısından ise ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmını ifade etmektedir.

İndirim için uygulanacak faiz oranı: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanılacak yıl için en son açıklanan “*Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı*”dır. Mükellefler, Bakanlar Kurulunca tespit olunan farklı bir indirim oranına tabi olmadığı durumda, söz konusu faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan tutarın **yüzde 50’sini** kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim oranı olarak dikkate alacaklardır. Kanunda yer alan işbu % 50 oranı BKK ile değiştirilmiş ise değişik oran esas alınır.

İndirimin hesaplanacağı aylık (kıst) dönem: Nakit sermayenin ödendiği **ilk yıl** için hesaplanacak indirim tutarı, nakit sermaye ödemesinin yapıldığı ay kesri tam ay sayılmak suretiyle, hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanacaktır. İndirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. Dolayısıyla indirim, nakdi olarak konulan sermaye işletmede kaldığı sürece, nakit sermayenin ödendiği ilk yıldan itibaren, ilk yıl için kıst esasta, sonraki yıllarda kıst dönem hesabı yapılmaksızın, indirim tutarı hesaplanacaktır.

Örnek 1: Hesap dönemi takvim yılı olan EGE A.Ş.’nin sermayesi 1.000.000 TL tutarında artırılmış olup, sermaye artırımına ilişkin karar 2015 yılının Ekim ayında tescil edilmiştir. Söz konusu sermaye artışının tamamı aynı ay içerisinde nakit olarak ödenmiştir. T.C. Merkez Bankası tarafından 2015 ve 2016 yılları için en son açıklanan, bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranlarının sırasıyla % 12 ve % 10 olduğunu varsaydığımızda, 2015 ve 2016 yılları için hesaplanan indirim tutarları aşağıdaki gibi olacaktır:

² 30.06.2015 tarih ve 29402 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2015 yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesinde İndirim Olarak Dikkate Alınacak Tutar:

Nakden Artırılan Sermaye Tutarı x İndirimin Hesaplanacağı Dönem (Ay) x TCMB Faiz Oranı x İndirim Oranı

$$= 1.000.000 \times (3 / 12)^3 \times \% 12 \times \% 50^4$$
$$= 15.000 \text{ TL}$$

2016 yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesinde İndirim Olarak Dikkate Alınacak Tutar:

Nakden Artırılan Sermaye Tutarı x İndirimin Hesaplanacağı Dönem (Ay) x TCMB Faiz Oranı x İndirim Oranı

$$= 1.000.000 \times (12 / 12)^5 \times \% 10 \times \% 50$$
$$= 50.000 \text{ TL}$$

5. İDİRİMDEN YARARLANAMAYACAK SERMAYE ARTIŞLARI:

Sermaye şirketlerine nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklananlar dâhil olmak üzere, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından veya bilançoda yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan sermaye artışları üzerinden indirim hesaplanmayacaktır. Örneğin; geçmiş yıllar karlarının, enflasyon düzeltmesi farklarının, iştirak ve taşınmaz satış karlarının sermayeye ilave edilmesi durumunda, indirimden yararlanılamaz.

Ancak, dağıtım konu olabilecek geçmiş yıl karları için gerekli stopajların yapılması (bilindiği üzere kurumlar vergisi mükellefi olan ortaklara yapılacak dağıtımda stopaj da aranmaz), kar dışındaki öz sermaye unsurları için ise (enflasyon düzeltme farkları, iştirak ve taşınmaz satış karları vb.) yine gerekli vergisel yükümlülüklerin yapılarak ortaklara dağıtımından sonra, bu kaynaklarla tekrar nakit sermaye artışına gidilmesi halinde indirimin uygulanabileceği kuşkusuzdur.

³ Nakdi sermaye ödemesi 2015 yılının Ekim ayında yapıldığından, sermaye ödemesinin ilk yılı için indirim tutarı; Ekim ayı tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi olan üç aylık süre için hesaplanmalıdır.

⁴ İndirim oranının % 50 olarak uygulandığı varsayılmıştır.

⁵ Sermaye azaltımının olmadığı varsayıldığında, 2016 için yılında indirim tutarı 12 aylık dönemin tamamı için hesaplanmalıdır.

6. ORTAK ALACAKLARININ SERMAYEYE İLAVE EDİLMESİ HALİNDE İNDİRİM HAKKI:

Şirket ortaklarının mal veya hizmet satışından kaynaklanan veya finansman sağlamak amacıyla nakit olarak verdikleri borçlardan kaynaklanan alacakların sermayeye dönüştürülmesi, bir diğer ifadeyle şirketin sermayesine ilave edilmesi durumu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun 342 ve 343'üncü maddelerinde **aynı sermaye** artışı olarak kabul edilmiştir. Her ne kadar, söz konusu ortak alacaklarının sermayeye ilavesi Türk Ticaret Kanununda aynı sermaye olarak kabul edilse de, getirilen düzenlemenin amacı bakımından nakit sermaye ödemesi olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşündeyiz. Zira bu işlem şirketin finansman yapısını güçlendirdiği aşıkardır.

Kanunda öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan artırımların dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır. Ortak alacakları ise öz sermayenin bir unsuru olmayıp, vadesine göre kısa veya uzun vadeli yabancı kaynaklarda izlenmektedir. Bunun aksi iddia edilirse, şirketin ortağına olan borcunu nakden ödeyerek bu nakdi ortağına aktarması ve bilahare yapılacak nakit sermaye artırımını ile bunun tekrar şirkete ödenmesi ile sorunun aşılması mümkündür.

Ancak, Maliye İdaresince ortakların alacaklarına mahsuben yapılacak sermaye artışlarının uygulama kapsamına girdiği yönünde net bir açıklama yapılmadığı takdirde, riske girmeksizin, ortakların şirketlerinden olan alacaklarının yukarıda belirtildiği şekilde kendilerine ödenmesi ve sonrasında nakit sermaye artışına gidilmesinin yerinde olacağı görüşündeyiz.

7. BİRLEŞME, DEVİR VE BÖLÜNME İŞLEMLERİNDE İNDİRİM UYGULAMASI:

Sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklanan sermaye artırımlarının, indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır. Malum olduğu üzere, KVK'nın 18, 19 ve 20'inci maddeleri kapsamında yapılan birleşme, devir ile tam ve kısmi bölünme işlemlerinde, işlemin niteliğine göre devralan kurumlarda sermaye artışı yapılabilmektedir⁶.

Buna göre; birleşme, devir ve bölünme işlemleri **nedeniyle devralan kurumda yapılacak sermaye artışlarının**, indirim uygulamasının kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

⁶ Birleşme ve devir işlemlerinde, devralan kurum devrolan kurumun sermayesinin % 100'üne sahip ise birleşme ve devir işlemi nedeniyle devralan kurumda herhangi bir sermaye artışı yapılmamaktadır.

Ancak, devir durumunda devrolan şirketin devir tarihinden önce yapmış olduğu nakit sermaye artışları nedeniyle yararlanabileceği bir indirim mevcutsa, indirimde esas sermayenin devralan şirkette muhafaza edildiği sürece, bu indirimden külli halef sıfatıyla devralan şirketin yararlanmaya devam etmesi gerektiği görüşündeyiz. Zira, Türk Ticaret Kanununda yer alan **külli halefiyet prensibinin** gereği budur. Diğer taraftan, devrolan (infisah eden) şirketin yararlanabileceği miktardan daha fazla bir indirim uygulanmaması gerektiği açıktır.

Mevcut düzenlemelerde; devrolan şirkete ait geçmiş yıllar zararı ile devreden KDV devir sonrası devralan şirket tarafından indirim olarak dikkate alınmaktadır. Ayrıca, KVK'nun 5/1-e maddesi ile KDV Kanununun 17/4-r maddesinde belirtilen istisna uygulamasına konu iki yıllık süresinin hesabında, devrolan kurumda geçen süreler de dikkate alınmaktadır.

Ayrıca, nakdi sermaye artışlarında indirim müessesesi, KVK'nın "Diğer İndirimler" başlıklı 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına eklenen "ı" bendiyle getirilmiştir. Aynı maddenin 1/a maddesinde ise, mükelleflerin işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 100'ü oranında hesaplanan "Ar-Ge indirimi", nakit sermaye artışlarına yönelik getirilen düzenleme gibi, kurum kazancının tespitinde indirim olarak dikkate alınmaktadır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen bir özelgede⁷; KVK kapsamında gerçekleşen devir nedeniyle, devrolan kurumun sahip olduğu Ar-Ge indirim hakkından artık devralan kurum tarafından yararlanabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla, aynı uygulamanın nakdi sermaye artışlarına konu indirim müessesesi için de geçerli olması gerekir.

Netice itibarıyla görüşümüz, kurumlar vergisi kanununa uygun olarak gerçekleşen devir işlemleri nedeniyle devrolan kurumun devir tarihinden önce yapmış olduğu nakit sermaye artışları nedeniyle yararlanabileceği indirim hakkının, devir tarihinde sonra devralan kurum tarafından yararlanmaya devam edilmesi gerektiğidir. Ancak, Maliye İdaresinin konuyla ilgili yapacağı düzenlemelerin takip edilmesi yerinde olacaktır.

⁷ Gelir İdaresi Başkanlığının 23/05/2015 tarih ve 62030549-125[19-2014/2]-526 sayılı özelgesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (Erişim tarihi 12/06/2015)

8. BORÇ / KREDİ KULLANMAK SURETİYLE YAPILAN NAKDİ SERMAYE ARTIŞLARI:

Nakdi sermaye artışlarına ilişkin olarak getirilen düzenlemede, ortaklar ve KVK'nın "Örtülü Sermaye" başlıklı 12'nci maddesinde tarif edilen ortaklarla ilişkili kişiler⁸ tarafından kredi kullanılmak veya borç alınmak suretiyle gerçekleştirilen sermaye artırımları, indirim hesaplamasında dikkate alınamayacaktır.

Birebir izlenebilen krediler için bu hüküm uygulanabilir. Başka bir ifade ile kullanılan kredinin **doğrudan iştirake sermaye olarak aktarıldığı** hallerde indirim hesabında bu kısım dikkate alınmaz.

Ancak bazı durumlarda, indirimi uygulayacak şirketin, kendisine nakit karşılığı ödenen sermaye tutarlarıyla ilgili olarak, bu ödemelerin ortakların veya ortaklarla ilişkili kişiler tarafından borç alınmak suretiyle mi yoksa öz kaynak ile mi temin edildiğinin tespiti, kuşkusuz ki çeşitli zorluklar içerecektir. Örneğin, özellikle **halka açık, çok ortaklı veya yabancı sermayeli şirketler** açısından bu tespit daha zor hale gelmekle beraber, bazı durumlarda mümkün de olamayabilir. Maddenin yoruma en açık düzenlemesinin bu kısmı olduğu görüşündeyiz. Dolayısıyla, Maliye Bakanlığı'nın konuyla ilgili olarak yapacağı olası düzenlemeler önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, nakdi sermaye taahhüdünü karşılayan ortakların, bir kısmını kendi özkaynaklarından, diğer kısmını ise borçlanarak karşıladığı durumda, indirim hakkının özkaynakla karşılanan kısım için geçerli olacağı kuşkusuzdur.

9. SERMAYE AZALTIMI:

9.1. SERMAYE AZALTIMI HALİNDE İNDİRİM HAKKI:

Bir önceki kısımda açıklandığı üzere; indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her dönem için ayrı ayrı yararlanılacaktır. Dolayısıyla nakit karşılığı konulan sermaye işletmede kaldığı sürece, **sürekli nitelikte** bir indirim hakkı kazanılmaktadır.

Ancak, sonraki dönemlerde sermaye azaltımının yapılması halinde, azaltılan sermaye tutarı indirim hesabında dikkate alınmayacaktır.

⁸ Ortakla ilişkili kişi, ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az % 10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az % 10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade etmektedir (KVK 12/3-a).

Sermaye azaltımına gidilmesi halinde, indirim hesabında dikkate alınmayacak tutarın, azaltımın yapıldığı dönemin tamamını mı kapsayacağı veya nakit sermaye artırımında olduğu gibi kıst dönem hesabının mı yapılacağına ilişkin olarak açık bir belirleme ilgili bent düzenlemesinde yer almamaktadır. ***Ancak, gerek vergilemedeki eşitlik ilkesi, gerekse de usulde paralellik ilkesi gereği, sermaye azaltımının yapıldığı tarihe kadarki kıst dönemin de indirim açısından dikkate alınmasının kabulü gerekir.*** Konunun, Maliye İdaresinin yapacağı düzenleme ile açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

9.2. SERMAYE AZALTIMININ VERGİSEL BOYUTU:

Şirketlerde sermaye azaltımı temelde üç amaç için yapılır. İlki; şirketin faaliyetlerinde yaşanan daralma yahut esas sermayenin iş hacmine fazla gelmesi veya şirketin içinde bulunduğu ekonomik ve finansal durumu sebebiyle bir kısım sermayesinin atıl hale gelmesi yani esas sermayesinin bir bölümüne artık gerek duyulmamasıdır.

İkincisi ise; şirketin birikmiş zararlarının esas sermaye ile mahsup edilmesiyle, şirketin finansal tablolarının daha şeffaf ve sağlıklı bir görünüme kavuşturulmasıdır.

Belirtilen iki temel amaç haricinde, yasal gereklilik olarak, mevcut bir ortağın ortaklıktan çıkması, devir, bölünme ve birleşme gibi yeniden yapılanmalar sebebiyle de sermaye azaltımına gidilmesi gerekebilir. Ayrıca, TTK'nın "*Sermayenin Kaybı, Borca Batık Olma Durumu*" başlıklı 376'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında; şirketlerin son yıllık bilançosuna göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, ***sermayenin üçte biri ile yetinme*** veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirketin kendiliğinden sona ereceği belirtilmiştir. Şayet genel kurul sermayenin üçte biri ile yetinmeye karar verir ise, zarar tutarının sermaye azaltımı yoluyla bünyeden atılması gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanununun 456 ve diğer ilgili maddeleri uyarınca; anonim şirketlerde sermaye artırımına, esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu karar vermektedir. Anılan kurullar, kanunun tanıdığı yetki çerçevesinde, sermaye artırımının kaynaklarını / unsurlarını (nakit karşılığı artırım, aynı sermaye konulması, iç kaynaklardan karşılanması vb.) serbestçe belirleyebilmektedir.

Anonim şirketlerin⁹ sermaye azaltımına, Türk Ticaret Kanununun 473'üncü maddesi uyarınca genel kurul karar verebilir. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Yönetim kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir.

Dolayısıyla, sermaye artırımının kaynaklarını / unsurlarını şirketler nasıl serbestçe belirleyebiliyorsa, sermayenin azaltılması durumunda da şirketlerin aynı şekilde tasarrufta bulunma hakkının kabulü gerektiği görüşündeyiz.

Sermaye azaltımının hangi unsurlardan (nakit karşılığı koyulan sermaye, enflasyon düzeltmesi olumlu farkları, geçmiş yıllar karı vb.) yapılacağı, gerekli vergileme işlemlerinin yapılması noktasında önem arz etmektedir. Zira, sermayeye ilave edilen her bir unsurun, daha sonra sermaye azaltımına konu edilmesi halinde, farklı vergileme işlemleri ortaya çıkabilmektedir. Şöyleki;

- i. Daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, işlemin yapıldığı dönem kazancıyla ilişkilendirilmeksizin, azaltılan tutar kurumlar vergisine tabidir (VUK Mükerrer Md. 298). Azaltım sebebiyle ortaklara bir dağıtım yapılacak ise ortağın hukuki niteliğine göre kar dağıtımına bağlı vergi kesintisinin de yapılması gerekir (GVK Md. 94, KVK Md. 14 ve 30).
- ii. KVK'nın 5/1-e maddesi uyarınca özel fon hesabına kaydedilen satış kazancının önce sermayeye eklenerek, fon hesabına alınma tarihinden itibaren 5 yıl içinde ilgili tutarın sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergiler, vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir (KVK Md. 5/1-e). Ayrıca, azaltım sebebiyle ortaklara kar dağıtımı yapılacak ise ortağın hukuki niteliğine göre kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi de yapılır (GVK Md. 94, KVK Md. 14 ve 30).
- iii. AR-GE faaliyetleri kapsamında ilgili kurumlardan alınan ve özel fon hesabına kaydedilen desteklerin önce sermayeye eklenerek, fon hesabına alındığı tarihten itibaren 5 yıl içinde ilgili tutarın sermaye azaltımına konu edilmesi durumunda, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyayı cezası ve gecikme faiziyle birlikte tahsil olunur¹⁰. Ayrıca, azaltım sebebiyle ortaklara kar dağıtımı yapılacak ise ortağın hukuki niteliğine göre kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılır (GVK Md. 94, KVK Md. 14 ve 30).
- iv. Daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması gerekmektedir (GVK Md. 94, KVK Md. 14 ve 30).

⁹ TTK'nın 592'nci maddesi uyarınca, anonim şirketlerin esas sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümleri limited şirketlere kıyas yoluyla uygulanır.

¹⁰ AR-GE Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği (R.G. 31.07.2008 - 26953), Md. 24

- v. Şirket ortakları tarafından şirkete **nakden** veya **aynen** konulan sermaye, ticari kazancın bir unsuru olmadığından, sermaye azaltılmasına konu edilmesi halinde herhangi bir vergi hesaplanması ve stopaj uygulanması söz konusu değildir.

Yukarıda belirtildiği üzere, sermaye azaltımı şirketin geçmiş yıl / yıllar zararının bünyeden atılması şeklinde de yapılabilir. Şayet sermaye azaltımı geçmiş yıl / yıllar zararının mahsubu suretiyle yapılıyor ise şirket ortaklarına bir dağıtımdan bahsedilmeyeceğinden, bir diğer ifadeyle ortaklara herhangi bir şekilde nakden veya hesaben bir ödeme yapılmadığından, kar dağıtımına bağlı stopaj uygulanmamalıdır¹¹. Ancak, yukarıda örnek olarak verilen i, ii ve iii no.lu şıklarda belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, sermaye azaltımı zararlara mahsuben yapılsa ve kar dağıtım stopajı uygulanmayacak olsa da, belirtilen diğer vergileme işlemlerinin yapılması gerekir.

Dolayısıyla, sermayenin farklı unsurlardan oluşması (örneğin nakit, enflasyon düzeltmesi fonu, Ar-Ge fonu vb) ve sermaye azaltımına gidilmesi halinde, azaltımın öncelikle hangi unsurdan / unsurlardan yapılmış sayılacağı önem arz etmektedir. Şöyle ki, bize göre sermaye azaltımı;

- Yukarıda detaylı olarak açıklandığı üzere, şirket tarafından, sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe belirlenebilir.
- Vergisel sonuç doğurmayan unsurlara öncelik verilebilir.
- Azaltılan sermaye, sermayeyi oluşturan unsurlara göre orantı yoluyla dağıtılabilir.
- Tescil tarihlerine göre ilk giren sermaye unsuru, öncelikli olarak azaltıma konu edilebilir.
- Tescil tarihlerine göre son giren sermaye unsuru, öncelikli olarak azaltıma konu edilebilir.

Ancak, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın son dönemde konuyla ilgili olarak vermiş olduğu tüm özelgelerde¹²; sermaye azaltımının şekline ve nedenine bakılmaksızın, **azaltılan sermayenin öncelikli olarak en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurdan yapıldığı kabul edilmektedir**. Buna göre Gelir İdaresi Başkanlığı sermaye azaltımının sırasıyla; en fazla vergi alınmasını gerektiren, enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından, gayrimenkul satış kazancına ait özel fonlardan, geçmiş yıl karlarından yapılmış olduğunu benimsemektedir. Şayet, belirtilen sermaye azaltımı vergi alınmasını gerektiren unsurların toplamından fazla ise, bu fazlalığın ortaklar tarafından nakden veya aynen koyulan kısımdan karşılandığını kabul ederek, yalnızca bu kısım için vergileme yapılmayacağını belirtmektedir.

¹¹ Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 21/02/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.38.15.01-KV-20-195-28 sayılı özeldesi, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (Erişim tarihi 12/06/2015)

¹² 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 94-388 sayılı, 15/09/2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.20.15.01-31-MUK-2010-44-79 sayılı, 05/12/2012 tarih ve 62030549-125[9-2012/58]-3132 sayılı, 30/07/2013 tarih ve 38418978-125[6-12/7]-809 sayılı özelgeler, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1028> (Erişim tarihi 12/06/2015)

Ancak, nakdi sermaye artışlarına yönelik olarak 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren geçerli olan indirim uygulamasına ilişkin düzenlemede; “*Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır. SONRAKİ DÖNEMLERDE SERMAYE AZALTIMI YAPILMASI HÂLİNDE AZALTILAN SERMAYE TUTARI İNDİRİM HESAPLAMASINDA DİKKATE ALINMAZ.*” hükmü yer almaktadır.

Dolayısıyla bize göre Kanun koyucu, ilerleyen dönemlerde sermaye azaltımı yapılması halinde, nakit sermaye artışı nedeniyle indirim uygulamasından faydalanılamayacağını hüküm altına alarak, yapılan sermaye azaltımının öncelikle daha önce nakit olarak konulan sermaye unsurlarından yapıldığını kabul etmektedir. Aksine bir iddianın yahut yorumun, getirilen düzenlemenin lafzına ve ruhuna açık olarak aykırı olacağı kuşkusuzdur. Zira, getirilen düzenleme açık ve nettir.

Örnek 2 : EGE A.Ş.’nin esas sermayesi aşağıdaki unsurlardan oluşmakta olup, nakit sermaye artışları tescil tarihinde ortaklarca ödenmiştir. Şirket, 2016 yılının Mart ayında esas sermayesini 2.000.000 TL tutarında azaltmıştır.

Esas Sermayenin Unsurları	Tescil Tarihi	Tutar (TL)
Kuruluş Sermayesi (Nakit)	Ocak / 1997	4.000.000
Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farkları	Mayıs / 2010	1.000.000
Özel Fon ¹³	Mayıs / 2013	1.500.000
Geçmiş Yıllar Karı	Mayıs / 2013	1.250.000
Nakit Sermaye Artışı	Ekim / 2015	2.000.000
Sermaye Azaltımı	Mart / 2016	2.000.000

2015 yılının Ekim ayında yapılan nakdi sermaye artışı nedeniyle, 2015 yılında indirim uygulamasından yararlanacaktır.

Ancak EGE A.Ş., sermaye azaltımının yapılmasıyla birlikte artık indirimden faydalanamayacaktır (Bir önceki bölümde açıklandığı üzere, EGE A.Ş.’nin 2016 yılında da, sermaye azaltımının yapıldığı kıst döneme kadar indirimden yararlanması gerektiği görüşündeyiz). Zira kanun koyucu, sermaye azaltımının daha önceden nakit olarak arttırılan kısımdan kaynaklandığı, bir diğer ifadeyle Ekim / 2015 döneminde yapılan nakit sermaye artışının artık şirkette muhafaza edilmediğini kabul etmektedir. Buna göre de, azaltılan sermayenin, 2015 yılının Ekim ayında yapılan nakit sermaye artışından yapıldığı kabul edilmiş olmaktadır.

¹³ Özel fon, KVK’nun 5/1-e maddesi uyarınca 2012 yılına ait gayrimenkul satış kazancına ilişkin olarak ayrılmıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın özelge bazında yapmış olduğu son dönemdeki açıklamalarında, sermaye azaltımına gidilmesi durumunda, azaltımın öncelikle en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurlardan yapılması gerektiğini belirtilmekteydi. **Ancak, 1 Temmuz 2015 tarihinden itibaren geçerli olacak düzenlemeye göre, artık sermaye azaltımlarının öncelikle nakit olarak konulan sermaye unsurlarından yapılmış sayılacağı, Kanun hükmüyle belirlenmiştir. Dolayısıyla, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın konuyla ilgili olarak daha önceki dönemlerde vermiş olduğu özelgelerdeki açıklamaların, geçerliliğini kaybettiği görüşündeyiz.** Aksi bir iddia ve yorum, Kanun hükmüyle getirilen düzenlemenin lafzına ve ruhuna açık olarak aykırılık teşkil edecektir.

Örneğin, yukarıda verilen örnekteki 2.000.000 TL tutarındaki sermaye azaltımının; 1.000.000 TL'sinin enflasyon düzeltilmesi olumlu farklarından, 1.000.000 TL'sinin ise özel fonlardan karşılandığı iddia edilirse, sermaye azaltıma bağlı olarak gerekli vergileme işlemlerinin yapılması gerekecektir. Ancak bu durumda, sermaye azaltımı yapılmış olmasına rağmen, mükellefin daha önce nakit olarak konulan sermayesinin hala korunduğu durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise, Kanun koyucunun getirmiş olduğu düzenlemeye tamamen aykırılık teşkil eder. Zira Kanun koyucu söz konusu mükellefin sermaye azaltımının daha önceki nakit sermaye artışından kaynaklandığını açıkça kabul ederek, indirim müessesesinden artık faydalanılamayacağını hüküm altına almıştır.

Konuyu netleştirmek amacıyla, yukarıda verilen örnek nispeten basit tutulmuştur. Ancak, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren nakit sermaye artışında bulunmamış bir mükellefin sermaye azaltımına gitmesi yahut nakit sermaye artışına ilişkin indirimden faydalanan bir mükellefin sonradan daha yüksek tutarda bir azaltıma gitmesi durumlarında uygulamanın nasıl olacağı açık değildir. **Lakin görüşümüz, Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen söz konusu düzenlemeyle birlikte, belirtilen sermaye azaltımlarında da önceliğin daha önce nakit karşılığı konulan sermayeden kaynaklandığının kabul edilmesi gerektiğidir. Zira, gerek vergilemedeki eşitlik ilkesi, gerekse de usulde / uygulamada paralellik ilkesi, bu anlayışı beraberinde gerektirmektedir.**

10. KAZANCIN YETERSİZ OLMASI NEDENİYLE İNDİRİLEMİYEN TUTARLAR:

Aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde, KVK'nın 10'uncu maddesinde yer alan ve kurum kazancının bulunması durumunda indirim konusu yapılabilecek tutarlar, kazancın yetersiz olması durumunda sonraki yıllara devretmemektedir.

Ancak, nakdi sermaye nedeniyle hesaplanan indirim tutarlarının, kurum kazancının yetersiz olması nedeniyle ilgili dönemde indirim konusu yapılamaması durumunda, sonraki hesap dönemlerine devredeceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, söz konusu teşvik için AR-GE harcamalarına benzer ayrıcalıklı bir uygulama getirilmiştir.

Diğer taraftan, kazancın yetersiz olması nedeniyle kullanılamayıp, sonraki hesap dönemlerinde kullanılmak üzere devreden indirim haklarının, devreden yatırım indirimi haklarında olduğu gibi, ilerleyen yıllarda yeniden değerlendirme veya TÜFE/ÜFE oranı gibi bir oranla endekslenmesi mümkün değildir.

11. BAKANLAR KURULUNA VERİLEN YETKİ:

Nakdi sermaye artışlarına teşvik uygulamasının getirildiği KVK'nın 10/1-1 maddesinin son paragrafı, Bakanlar Kuruluna verilen yetkiye ilişkindir. Buna göre Bakanlar Kurulu, bentte yer alan % 50 oranını, şirketlerin aktif büyüklükleri, ortaklarının hukuki niteliği, çalışan personel sayıları ve yıllık net satış hasılatlarına göre veya sermayenin kullanıldığı yatırımdan elde edilen gelirlerin kurumun esas faaliyeti kapsamında olmayan faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşmasına göre ya da sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığına veyahut makine ve teçhizat veya arsa ve arazi yatırımları için sermayenin kullanıldığı alanlar itibarıyla ya da bölgeler, sektörler ve iş kolları itibarıyla ayrı ayrı sınıfa kadar indirmeye veya % 100'e kadar artırmaya; halka açık sermaye şirketleri için halka açıklık oranına göre % 150'ye kadar farklı uygulamaya yetkilidir.

Bakanlar Kurulu maddede yer alan yetkisini kullanarak, 2015/7910 sayılı Kararnameyi yayımlamıştır (R.G. 30.06.2015 - 29402).

Anılan Kararname ile yapılan düzenlemeler şu şekildedir:

- a) Yapılan nakit sermaye artırımları üzerinden hesaplanacak faiz tutarının Kanunla belirlenen %50'sinin indirim oranı olarak dikkate alınmasıyla ilgili olarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Yani genel oran %50 olarak belirlenmiştir.
- b) Söz konusu genel orana;
 - i. Payları borsada işlem gören halka açık sermaye şirketlerinden, indirimden yararlanılan yılın son günü itibarıyla, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde borsada işlem görebilir nitelikte pay olarak izlenen payların nominal tutarının ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermayeye oranı;
 - %50 ve daha az olanlar için 25 puan (toplamda % 50 + % 25 = % 75),
 - %50'nin üzerinde olanlar için 50 puan (toplamda % 50 + % 50 = % 100),
 - ii. Nakdi olarak artırılan sermayenin, yatırım teşvik belgeli üretim ve sanayi tesisleri ile bu tesislere ait makine ve teçhizat yatırımlarında ve/veya bu tesislerin inşasına tahsis edilen arsa ve arazi yatırımlarında kullanılması durumunda, **yatırım teşvik belgesinde yer alan sabit yatırım tutarı ile sınırlı olmak** üzere 25 puan (toplamda % 50 + % 25 = % 75),

İlave edilmek suretiyle söz konusu indirim uygulanacaktır.

Yukarıda yer alan ilave puanların bir arada yani birbirine ilaveten kullanılıp kullanılmayacağı belirsizdir. Örneğin, payları borsada işlem gören ve halka açıklık oranı %50 nin üzerinde olduğu için %100 oranını hak etmiş bir anonim şirketin, artırdığı nakit sermayeyi teşvik belgeli yatırımında kullandığında, ilaveten 25 puan daha hak edip, edemeyeceği, bir diğer ifadeyle indirim oranını %125 olarak uygulayıp, uygulayamayacağı net değildir.

Ancak teşvik edilmek istenen temel hususlar; hem halka açılma / halka açılma oranını arttırma, hem de yatırım teşvik belgesine dayalı yatırım gerçekleştirme ve bu yatırımların öz sermaye ile finanse edilmesi olduğuna göre, puanların birbirine ilave edilerek uygulanması gerektiği görüşündeyiz.

Ayrıca, söz konusu oranların birbirine ilaveten kullanılamayacağı iddia olursa bile, mükelleflerin kendisine tanınan en fazla indirim oranından yararlanması gerektiği açıktır. Şöyle ki, yukarıda verilen örnekteki mükellef her halükarda, indirim oranını (50+25) %75 olarak değil, (50+50) %100 olarak uygulayabilmelidir.

Ayrıca, artırılan nakit sermayenin teşvik belgeli yatırımlarda mı yoksa işletmenin başka harcamalarında mı kullanıldığının nasıl tespit edileceği ve harcama tutarlarına bağlı olarak kıst dönem esasının mı uygulanacağı yoksa yıllık olarak tek bir indirim oranının mı uygulanacağı da açıklığa kavuşturulması gereken diğer bir husustur.

Örneğin, 2015 yılının Temmuz ayında 10.000.000 TL nakit sermaye artırımını yapıp aynı ayda bu sermaye taahhütlerinin tamamının ödenmiş olduğu halka kapalı bir şirkette, bu tutarın 2.000.000 TL'sını Ağustos 2015 de, 5.000.000 TL'sını ise Aralık 2015 de teşvik belgeli yatırımlar için kullandığını, kalan kısmını ise yılsonu itibariyle henüz kullanılmadığını varsaydığımızda, bu şirketin 2.000.000 TL için 6 aylık % 75, 5.000.000 TL için 1 aylık % 75, harcanmayan 3.000.000 için se 6 aylık % 50 mi uygulayacağı, yoksa yılsonu itibariyle harcanmış olan 7.000.000 TL'na 6 aylık % 75, harcanmayan 3.000.000 TL ye ise 6 aylık % 50 oranının mı uygulanacağı belirsizdir.

Yukarıda belirilmiş olduğumuz hususların, Maliye İdaresi'nin yapacağı açıklamalarla bir an önce açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Anılan Kararname'de yapılan diğer düzenlemeler ise şu şekildedir:

- c) Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca uygulanacak indirim oranı;
 - i. Gelirlerinin %25 veya fazlası şirket faaliyeti ile orantılı sermaye, organizasyon ve personel istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kar payı, kira, lisans ücreti,

menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşan sermaye şirketleri için %0,

- ii. Aktif toplamının %50 veya daha fazlası bağlı menkul kıymetler, bağlı ortaklıklar ve iştirak paylarından oluşan sermaye şirketleri için %0,
- iii. Artırılan nakit sermayenin başka şirketlere sermaye olarak konulan veya kredi olarak kullandırılan kısmına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere %0,
- iv. Arsa ve arazi yatırımı yapan sermaye şirketlerinde arsa ve arazi yatırımı tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere %0 (yukarıda da açıklandığı üzere, yatırım teşvik belgesi kapsamında yapılan arsa ve arazi yatırımlarında indirim oranı % 75 olarak uygulanır),
- v. 9.3.2015 tarihinden, 5510 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinin yürürlüğe girdiği 1.7.2015 tarihine kadar olan dönemde sermaye azaltımına gidilmiş olması halinde, azaltılan sermaye tutarına tekabül eden tutarla sınırlı olmak üzere %0

olarak uygulanacaktır.

Bakanlar Kurulu'nun yukarıdaki belirtilen “c.iii” no.lu şıktaki düzenlemesinin amacı; tek bir nakit sermaye artışı ile birbirine iştirak eden birden fazla şirketin mükerrer olarak indirimden yararlanmasını engellemek ve bir şirkette yapılan sermaye artışının başka bir şirkete borç olarak kullandırılmasının önüne geçmektir.

Ayrıca, Bakanlar Kurulu yukarıda belirtilen “c.v” no.lu şıkta yapmış olduğu düzenlemeyle, teşvik uygulamasına ilişkin Kanun teklifinin verildiği tarih olan 9.3.2015 tarihinden, maddenin yürürlüğe girdiği 1.7.2015 tarihe kadar olan dönemde, önce sermaye azaltıp, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra sermaye artırımı yapmış olan mükelleflere karşı, indirim uygulamasını kaldırmak suretiyle önlem aldığı anlaşılmaktadır. Ancak maddede Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin, söz konusu düzenlemeyi yapmaya yeterli olmadığı, dolayısıyla 2015/7910 sayılı BKK'nın bu kısmının kanuna aykırı olduğu görüşündeyiz.

12. İNDİRİM UYGULAMASININ YÜRÜRLÜK TARİHİ:

Teşvik uygulamalarında yürürlük tarihinin belirlenmesinde çeşitli yöntemler kullanılabilir. Bunlar¹⁴:

- Yayın tarihi,

¹⁴ Hasan Aykın, “Nakdi Sermaye için Fiktif Faiz Gideri İndirimi”, Yaklaşım Dergisi, Mayıs 2015, Sayı:269, s.37

- Teşvik öngören düzenlemeye ilişkin kanun teklif tarihi veya tasarısının meclise sevk tarihi gibi düzenlemenin yayımından önceki bir tarih,
- İlgili düzenlemenin yayımından sonraki bir tarih.

Nakdi sermaye artışlarına yönelik olarak getirilen düzenlemenin yürürlük tarihi, 6637 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesi uyarınca **01.07.2015** olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, getirilen teşvik uygulaması bu tarihten itibaren geçerlidir.

İndirim uygulamasına ilişkin düzenlemede aynen aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"Bu indirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her bir dönem için ayrı ayrı yararlanılır... Bu bent hükümlerine göre hesaplanacak indirim tutarı, nakdi sermayenin ödendiği ay kesri tam ay sayılmak suretiyle hesap döneminin kalan ay süresi kadar hesaplanır.

Buna göre, 01.07.2015 tarihinden itibaren ticaret siciline tescil edilen sermaye artışları ile yine bu tarihten itibaren kuruluşları tescil olunan yeni şirketlerin, nakdi sermayeye ilişkin düzenlemeden yararlanacağı açıktır.

Bilindiği üzere, Türk Ticaret Kanunu'nun 344'üncü maddesi uyarınca, nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin % 25'i tescilden önce, geriye kalan kısmı ise tescili izleyen 24 ay içerisinde ödenir.

Dolayısıyla, 01.07.2015 tarihinden önce sermaye artışı veya kuruluşu tescil edilmiş ancak bu tarih itibariyle henüz sermayesinin tamamı ödenmemiş olan şirketlerin, 01.07.2015 tarihinden sonra ödenmemiş söz konusu sermaye tutarlarının nakit olarak karşılanan kısımları için indirim müessesesinden yararlanıp, yararlanmayacağı açık olarak düzenlenmemiştir.

Görüşümüz, 01.07.2015 tarihinden önce tescil edilmiş, ancak ödemesi gerçekleşmemiş sermaye artışlarının / kuruluş sermayesinin, bu tarihten sonra nakit karşılığı ödenmesi durumunda, ödenen söz konusu nakit sermaye tutarı için de indirim müessesesinin geçerli olması gerektiğidir. Zira, bize göre, madde hükmünün 01.07.2015'te yürürlüğe giren düzenlemenin özü, bu tarihten itibaren **"tescil edilen"** nakdi sermayeler / sermaye artışları değil; bu tarihten itibaren yapılan **"nakdi ödemeler"**dir. Hükmün asıl amacı şirketin bünyesine nakdi özvarlık girmesini teşvik etmek olduğuna göre, sermaye artırımını şirketin kuruluşu 01.07.2015'ten önce tescil edilse bile, 24 aylık yasal süre içindeki nakdi ödeme bu tarihten sonra yapılmışsa, indirimden yararlanılmalıdır.

Ancak Maliye İdaresi'nin, indirim uygulamasından yalnızca 01.07.2015 tarihinden itibaren tescil edilen sermaye artışlarının / şirket kuruluşlarının geçerli olduğu yönünde düzenleme yapabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Dolayısıyla, belirtilen kapsamda olan mükelleflerin, Maliye Bakanlığı'nın konuyla ilgili olarak yapacağı olası düzenlemeleri takip etmeleri önem arz etmektedir.

13. SONUÇ:

Makalemizde, konuyla ilgili olarak yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı da irdelenmek suretiyle, nakdi sermaye artışlarına getirilen teşvik uygulaması detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Getirilen teşvik uygulamasıyla birlikte, finansmanın borçlanma ile değil öz kaynaklarla yapılması teşvik edilmekte, ayrıca işletmelerin likiditesinin yükseltilmesi de amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle birlikte, sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden hesaplanan faiz tutarının % 50'sini kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

Bakanlar Kurulu'na şirketlerin halka açıklık oranı, sermayenin kullanıldığı yatırımların teşvik belgeli olup olmadığı, gelirlerin niteliği, aktif yapısı gibi unsurlar dikkate alınarak, % 50 olan genel indirim oranını farklılaştırma konusunda yetki verilmiş olup, Bakanlar Kurulu bu yetkisini 2015/7910 sayılı Kararname ile kullanmıştır. Anılan Kararname de, teşvik uygulamasıyla beraber 1 Temmuz 2015 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Sermaye şirketlerine nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklananlar dâhil olmak üzere, bilançoda yer alan öz sermaye kalemlerinin sermayeye eklenmesinden kaynaklanan sermaye artışları üzerinden indirim hesaplanmayacaktır. Örneğin, geçmiş yıllar karlarının, enflasyon düzeltmesi farklarının, iştirak ve taşınmaz satış karlarının sermayeye ilave edilmesi durumunda, indirimden yararlanamayacaktır.

Ancak, dağıtım konu olabilecek geçmiş yıl karları için gerekli stopajların yapılması, kar dışındaki öz sermaye unsurları için ise (enflasyon düzeltme farkları, iştirak ve taşınmaz satış karları vb.) yine gerekli vergisel yükümlülüklerin yapılarak ortaklara dağıtımından sonra, bu kaynaklarla tekrar nakit sermaye artışına gidilmesi halinde indirim uygulanabileceği kuşkusuzdur. Diğer taraftan, sermaye şirketlerinin birleşme, devir ve bölünme işlemlerine taraf olmalarından kaynaklanan sermaye artırımlarının, indirim tutarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Buna göre; birleşme, devir ve bölünme işlemleri nedeniyle devralan kurumda yapılacak sermaye artışları, indirim uygulamasından yararlanamaz.

Ancak, devir durumunda devrolan şirketin devir tarihinden önce yapmış olduğu nakit sermaye artışları nedeniyle yararlanabileceği bir indirim hakkı mevcutsa, indirime esas sermayenin devralan şirkette muhafaza edildiği süreç, indirimden halef sıfatıyla devralan şirketin yararlanmaya devam etmesi gerektiği görüşündeyiz. Zira, Türk Ticaret Kanununda yer alan **külli halefiyet**

prensibinin gereği budur. Diğer taraftan, devrolan (infisah eden) şirketin yararlanabileceği miktardan daha fazla bir indirim uygulanmaması gerektiği açıktır.

İndirimden, sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap döneminden itibaren başlamak üzere izleyen her dönem için ayrı ayrı yararlanılacaktır. Dolayısıyla nakit karşılığı konulan sermaye işletmede kaldığı sürece, **sürekli nitelikte** bir indirim hakkı kazanılmaktadır. Ancak, sonraki dönemlerde sermaye azaltımının yapılması halinde, azaltılan sermaye tutarı indirim hesabında dikkate alınamayacaktır. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın son dönemde sermaye azaltımıyla ilgili olarak vermiş olduğu tüm özelgelerde; sermaye azaltımının şekline ve nedenine bakılmaksızın, **azaltılan sermayenin öncelikli olarak en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurdan yapıldığı kabul edilmektedir**. Buna göre Gelir İdaresi Başkanlığı sermaye azaltımının sırasıyla; en fazla vergi alınmasını gerektiren, enflasyon düzeltmesi olumlu farklarından, gayrimenkul veya iştirak hissesi satış kazancına ait özel fonlardan, geçmiş yıl karlarından yapılmış olduğunu benimsemektedir. şayet, belirtilen sermaye azaltımı vergi alınmasını gerektiren unsurların toplamından fazla ise, bu fazlalığın ortaklar tarafından nakden veya aynen koyulan kısımdan karşılandığını kabul ederek, yalnızca bu kısım için vergileme yapılmayacağını belirtmektedir.

Çalışmamızın ilgili bölümlerinde açıklandığı üzere, Kanun koyucu, ilerleyen dönemlerde sermaye azaltımının yapılması halinde, nakit sermaye artışı nedeniyle indirim uygulamasından faydalanılamayacağını hüküm altına alarak, yapılan **sermaye azaltımının öncelikle daha önce nakit olarak konulan sermaye unsurlarından** yapıldığını kabul etmektedir. Aksine bir iddianın yahut yorumun, getirilen düzenlemenin lafzına ve ruhuna açık olarak aykırı olacağı kuşkusuzdur.

Dolayısıyla Gelir İdaresi Başkanlığı'nın son dönemde vermiş özelgelerde yer alan; sermaye azaltımının yapılması durumunda, azaltılan sermayenin öncelikle en fazla vergi alınmasını gerektiren unsurlardan (enflasyon düzeltmesi olumlu farkları, özel fonlar, geçmiş yıllar karı vb.) yapılmış sayılacağı şeklindeki görüşü, 6637 sayılı Kanun ile birlikte güncelliğini kaybettiği görüşündeyiz. Sermaye şirketlerinin nakdi sermaye artışları üzerinden hesaplanacak % 50 oranındaki faiz indirimi önemli bir teşvik müessesesi olmasının yanı sıra, uygulamada bazı sorunları beraberinde getirecektir. Bu nedenle, Maliye Bakanlığı'nın Tebliđ / Sirküler bazında yapacağı düzenlemelerle uygulamanın nasıl yapılacağını bir an önce aydınlatması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6637 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 26.06.2015 tarih ve 2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (R.G. 30.06.2015 - 29402)
- AR-GE Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği (R.G. 31.07.2008 - 26953)
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 23/05/2015 tarih ve 62030549-125[19-2014/2]-526 sayılı özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 21/02/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.38.15.01-KV-20-195-28 sayılı özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 31/01/2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 94-388 sayılı özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 15/09/2010 tarih ve B.07.1.GİB.4.20.15.01-31-MUK-2010-44-79 sayılı özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 05/12/2012 tarih ve 62030549-125[9-2012/58]-3132 sayılı özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 30/07/2013 tarih ve 38418978-125[6-12/7]-809 sayılı özelgesi
- Hasan Aykın, “*Ülke Uygulamaları Çerçevesinde Fiktif Faiz İndirimi*”, Vergi Dünyası, Kasım 2014, Sayı: 399
- Hasan Aykın, “*Nakdi Sermaye için Fiktif Faiz Gideri İndirimi*”, Yaklaşım Dergisi, Mayıs 2015, Sayı: 269